

УДК 336 (043.2)

Славінський Валерій Іванович

к.е.н., доцент

доцент кафедри фінансів, обліку та оподаткування,

Ольховець Софія Максимівна

здобувач вищої освіти,

Національний авіаційний університет (Київ)

ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД У ВИРШЕННІ ПРОБЛЕМ МІСЦЕВОГО ОПОДАТКУВАННЯ

Анотація. Авторами досліджено систему місцевого оподаткування в Україні, вивчено закордонний досвід адміністрування місцевих податків. Визначено проблеми щодо місцевих податків і зборів в Україні. Запропоновано шляхи вирішення цих проблем з урахуванням вивченого досвіду.

Ключові слова: місцеві податки і збори, закордонний досвід, місцеве оподаткування, надходження.

Місцеві податки і збори є головним джерелом доходів місцевих бюджетів, а оптимальна їх структура стає запорукою розвитку конкретного регіону країни. Вони є одним з основних джерел наповнення місцевих бюджетів. Проте в Україні є певні проблеми щодо їх ефективного функціонування та нерівномірного надходження. З огляду на вищесказане, метою роботи є дослідження місцевого оподаткування в Україні та адаптація закордонного досвіду з подальшим його застосуванням до українських реалей та війни.

Вивчаючи закордонний досвід, варто відзначити, що місцеве оподаткування має суттєві відмінності в залежності від різних факторів та регіонів. Якщо порівнювати Україну за рівнем податкової незалежності, то вона поступається багатьом державам, особливо Франції, Іспанії, Швеції, Швейцарії тощо. Порівняно з розвинутими країнами, в Україні значно менша кількість місцевих податків і зборів, і це впливає на надходження до місцевих бюджетів. Якщо порівнювати з вищевказаними країнами, то невелика кількість місцевих податків і зборів у Республіці Польща. Також є певні розвинені країни, де невелика кількість місцевих податків і зборів, наприклад США, Японія. А у Великій Британії лише один місцевий податок – з

нерухомого майна. Але кількість податків не свідчить, що система місцевого самоврядування є ефективною.

Розглянемо іншу проблему місцевого оподаткування – рівень децентралізації та обсяг повноважень. Виходячи з закордонного досвіду, органи місцевого самоврядування, мають право самостійно впроваджувати місцеві податки і збори, самостійно встановлювати ставки, надавати податкові пільги, тобто місцева влада є самостійною. Наприклад, в Естонії органи місцевої влади можуть самостійно встановлювати місцеві податки, при цьому їх перелік не закріплено у законодавстві. У Латвії також місцеві органи мають право встановлювати окремі місцеві збори. Але важливо, щоб органи місцевого самоврядування обов'язково встановлювали правила стягнення таких зборів. Хоча, наприклад, у певних регіонах Франції немає таких прав, а в Іспанії, для того щоб впровадити додатковий податок, потрібно отримати від центрального органу державного управління дозвіл .

В Україні з 2014 року проводиться політика децентралізації, проте органи місцевого самоврядування не досягли подібного рівня самостійності. Податковим кодексом України регламентовані місцеві податки та збори. Тобто органи місцевого самоврядування не мають достатньої автономії, присутня певна централізованість. Можна зробити висновок, що наповнення місцевих бюджетів залежить від рівня їх самостійності.

Основою доходу до місцевого бюджету за кордоном є майнові податки. У різних країнах ставки на цей податок і питома вага у надходженнях відрізняються. Наприклад, у Греції, Люксембурзі, Данії, Фінляндії податок на нерухомість займає незначну частину у місцевих бюджетах і становлять менше 10% загальних надходжень. А от у Бельгії, Литви, Польщі, Латвії, Словаччині, Іспанії, Словенії – понад 50% загального обсягу власних надходжень. А в таких країнах, як Велика Британія, Естонія та Ірландія податок на нерухомість становить майже 100% загальних надходжень [4].

У кожній європейській країні податок на майно має певні особливості, але він є одним з найголовніших місцевих податків, оскільки значна частина доходу до місцевого бюджету надходить саме від нього.

В Україні недостатньо уваги приділяється оподаткуванню майна, тому що в доходах місцевих бюджетів воно займає досить малу частку. При оподаткуванні майна не враховується, де знаходиться об'єкт (у місті, в селі чи в якому районі), хоча це може приносити додатковий дохід до місцевих бюджетів. За кордоном така практика вже поширена.

Варто розглянути окремо земельний податок . Часто виникають проблеми зі стягування цього податку, основні з них:

- платники податку уникають реєстрації земельної ділянки і внаслідок цього не сплачують цей податок;
- в реєстраційній базі вказують недостовірну інформацію щодо осіб, які володіють чи користуються певною ділянкою;
- наявне нецільове використання земельних ділянок;
- загострилась проблема відсутності ефективного використання земель на окупованих та де окупованих територіях..

Також, наявні проблеми і з стягненням транспортного податку. На нашу думку, головним недоліком є звужена база оподаткування (питання оподаткування яхт, приватних літаків та іншого майна залишається відкритим) та залежність сплати даного податку від місця реєстрації фізичної та юридичної особи (часті випадки не співпадіння місця реєстрації та фактичного проживання перенаправляють фінансові потоки з відносно не розвинених регіонів до великих мегаполісів).

Окрім місцевих податків, наявна ціла низка питань, що стосуються зборів. Туристичний збір надходить не у повному обсязі через наявність нелегальних доходів в означеному секторі економіки. Також є певні недоліки зі стягнення збору за паркування транспортних засобів. Його сплата здебільшого ігнорується, через низьку поінформованість та складності у його обліку та розрахунках.

Тому, враховуючи вище описані проблеми, можна запропонувати наступні шляхи їх вирішення з урахування досвіду закордонних держав:

- підвищити темпи децентралізації в Україні з акцентом на зростання повноважень місцевої влади, що позитивно вплине на надходження до місцевих бюджетів;
- при збереженні загального напрямку децентралізації врахувати потреби дотаційних регіонів, кількість яких істотно збільшилась з початком воєнних дій;
- при стягуванні податку на майно (зокрема нерухомість), врахувати місце розташування нерухомості, що дозволить зменшити дисбаланс, що простежується при адмініструванні цього податку;
- розширити базу оподаткування транспортним податком запровадити оподаткування на всі види транспорту не роблячи виключень для приватного авіаційного та річкового (морського), знизити межу вартості до оподаткування;

– удосконалити механізм стягнення та контролю за туристичним збором, зробивши акцент на мінімізації тіньового сектору туризму в Україні.

Висновок. Місцеве оподаткування в Україні має певну кількість проблем щодо адміністрування місцевих податків і зборів. Основна причина – централізованість, що заважає місцевим органам самостійно формувати місцеві бюджети. Варто звернути увагу на міжнародний досвід та врегулювати справляння місцевих податків і зборів з його урахуванням. Це дасть органам місцевого самоврядування більше автономії, внаслідок якої створяться стабільні джерела власних надходжень. Проте, питання збільшення надходжень до місцевих органів влади - питання комплексне, що залежить також від розвитку економіки держави, регіону та рівня доходів населення.

Список використаних джерел:

1. Податковий Кодекс України: Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI. Дата редакції: 03.09.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення 09.09.2022).
2. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 03.09.2022).
3. Полишин Г. Місцеві податки в Україні та за кордоном. Підприємництво господарство і право. 2019. № 4. С. 162-165.
4. Ольховець С. М. Місцеві податки і їх характеристика. Оцінка надходжень за місцевими податками: курсова робота. Київ. 2022. 42 с.